

TÜRK BASININDA YER ALAN TRAFİK HABERLERİNİN ANALİZİ

Süleyman İrvan*
Senem Çınarbaş **

Giriş

Bu çalışmanın temel amacı, trafikle ilişkili haberlerin Türk basınında nasıl sunulduğunu ortaya koymaktır. Yapılan literatür araştırması sonucunda doğrudan trafikle ilgili bir çalışmaya rastlanmamış olması, bu çalışmadan elde edilen bulguları daha önemli hale getirmektedir.

Medya çalışmalarında, çeşitli sorunların medyada sunum biçimlerini ortaya koymaya yönelik araştırmalar önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmalarda genel olarak medyanın araştırma konusu soruna yönelik tutumu sorgulanmaktadır. Bu çalışma da Türk basınının trafik haberlerini ele alış biçimini irdelemekte ve böylece literatüre bir katkı yapmayı hedeflemektedir.

Araştırma konusu olarak trafik haberlerinin seçilmesi, literatüre yapılacak katkıyı daha da anlamlı hale getirmektedir, çünkü trafik haberleri uzlaşım haber kategorileri içindeki diğer kategorisinde yer almaktadır (Langer, 1998: 74). Bu kategori içinde ayrıca doğal afetler, trajik olaylar, cinayetler gibi basit haberler olarak nitelenen (Tokgöz, 1994: 134) haberler yer almaktadır. Daha çok sıradan insanların haberin öznesi ve nesnesi olduğu bu tür haberler araştırmacılar tarafından da pek araştırmaya değer bulunmamaktadır.

Varsayımlar, yöntem ve örneklem:

Bu çalışmada, daha önce yapılan medya araştırmalarının genel bulgularından hareketle aşağıdaki varsayımlar sınanmıştır:

1. Trafik konulu haberler, önemli haberler olarak nitelenen siyaset, ekonomi, spor gibi konulara göre basında daha az yer almaktadır.
2. Trafik konulu haberler içinde en büyük payı kaza haberleri almaktadır.
3. Ciddi gazeteler trafik kazalarına hem yer hem de sayı olarak daha az yer vermektedirler.
4. Büyük kentlerdeki trafik kazalarının haber değeri diğer kentlerde meydana gelen kazalara göre daha büyüktür.
5. Trafik konulu haberlerde haber aktörleri sıradan insanlardır.
6. Trafik haberleri basit haberler olarak görüldüğü için gazeteler bu haberleri büyük ölçüde ajanslardan izlemektedirler.
7. Trafik kazalarına ilişkin haberlerde fotoğraf kullanılma olasılığı daha yüksektir.
8. Ciddi gazetelerde trafikle ilgili daha fazla köşe yazısı bulunmaktadır.

Bu varsayımların sınanmasında nicel içerik analizi temel yöntem olarak seçilmiştir. İletişim araştırmalarında haber metinlerinin nicel analizi önemli bir yer tutmaktadır. Nicel içerik analizinin en önemli amacı, araştırma konusu olarak belirlenen sorunun basında ya da günümüzdeki yaygın kullanımıyla söylersek medyada nasıl sunulduğunu ortaya koymaktır (İrvan, 2000; Gökçe, 2001). Çalışmanın varsayımları da göz önünde bulundurularak araştırma örnekleme olarak dört gazete seçilmiştir: Hürriyet, Sabah, Zaman, Cumhuriyet. Hürriyet ve Sabah gazeteleri iki büyük medya grubunun en yüksek tirajlı gazeteleri olmalarının yanında, popüler olarak nitelenebilecek bir habercilik anlayışını benimsemeleri de örnekleme dahil edilmelerini zorunlu kılmıştır. Zaman ve Cumhuriyet gazeteleri ise ideolojik duruşları göz ardı edilirse ciddi habercilik anlayışına sahip gazeteler olarak nitelenebilir. Araştırma çerçevesinde bu dört gazetede bir yıl (2000 yılı) süresince yayımlanan tüm trafik haberleri kodlanmış ve SPSS programı yardımıyla veriler analiz edilmiştir.

*Yrd.Doç.Dr., Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi

**Komiser,

Verilerin analizi ve varsayımların sınanması:

Bu çalışmada, trafik haberlerinin basında oransal olarak daha az yer aldığına ilişkin varsayımı doğrudan sınyacak bir kodlama yapılmamıştır. Ancak bir yıl süresince dört gazetede toplam 859 haberin yer alması, varsayımın büyük ölçüde desteklendiğine ilişkin bir ipucu vermektedir. İrvan'ın dış haberlere ilişkin çalışmasında üç aylık sürede üç gazetede (Milliyet, Zaman, Cumhuriyet) toplam 1896 haberin yayımlandığı belirtilmektedir (İrvan, 1997).

İkinci varsayımın sınanmasında aşağıdaki çizelgeden yararlanılmıştır. İstatistiksel açıdan anlamlı olan bu çizelgedeki veriler, ikinci varsayımı doğrulamaktadır.

Çizelge: Gazetelere göre haber konularının dağılımı

		GAZETE				Toplam
		sabah	hürriyet	cumhuriyet	zaman	
kaza	sayı	192	138	51	182	563
	konuya göre %	34,1%	24,5%	9,1%	32,3%	100,0%
trafik denetimi	sayı	16	13	5	32	66
	konuya göre %	24,2%	19,7%	7,6%	48,5%	100,0%
resmî açıklamalar	sayı	6	9	3	15	33
	konuya göre %	18,2%	27,3%	9,1%	45,5%	100,0%
eylem	sayı	21	13	2	7	43
	konuya göre %	48,8%	30,2%	4,7%	16,3%	100,0%
kaza sonrası mahkem	sayı	6	22	1	1	30
	konuya göre %	20,0%	73,3%	3,3%	3,3%	100,0%
önlemler	sayı	3	9	7	9	28
	konuya göre %	10,7%	32,1%	25,0%	32,1%	100,0%
yol durumu	sayı	8	13	11	9	41
	konuya göre %	19,5%	31,7%	26,8%	22,0%	100,0%
yasal düzenlemeler	sayı	1	7	2	5	15
	konuya göre %	6,7%	46,7%	13,3%	33,3%	100,0%
diğer	sayı	5	17	7	11	40
	konuya göre %	12,5%	42,5%	17,5%	27,5%	100,0%
Toplam	sayı	258	241	89	271	859
	konuya göre %	30,0%	28,1%	10,4%	31,5%	100,0%
	gazeteye göre %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

ki-kare değerleri	Değer	serbesti derecesi	anlamlılık değeri
Pearson ki-kare	97,789	24	,000

Çizelgedeki verilere göre, kaza haberleri dört gazetede de yüzde elli'nin üzerinde bir oranda yer almıştır. Kaza haberlerine oransal olarak en fazla yeri Sabah gazetesi vermiştir. Ancak ikinci varsayım kısmen desteklenmiştir. Zaman gazetesi, varsayılanın aksine, kaza haberlerine Hürriyet gazetesinden daha fazla yer vermiştir. Çizelgedeki en çarpıcı bulgu, gazetelerin genel olarak, açıklamalar, önlemler, yol durumu ve yasal düzenlemeler gibi konuları haber değeri oldukça düşük konular olarak görmeleridir. Bu durum, haber değeri adı verilen klasik haber ölçütlerinin Türk basınında da yaygın biçimde benimsendiğini göstermektedir. Johan Galtung ve Mari H. Ruge (1965: 64-91), gazetecilerin olayları haberleştirirken bazı ölçütler kullandıklarını belirtmektedirler. Bu ölçütlerden, trafik konulu haberler açısından da geçerli olanlar şunlardır: olayın büyüklüğü (önemli olayların haber olma olasılığı daha yüksektir); beklentilere uygunluğu (beklentileri ve önyargıları

pekiştiren olayların haber olma olasılığı yüksektir); coğrafi yakınlığı (okurlara yakın yerlerde meydana gelen olayların haber olma olasılığı yüksektir); kişiselleştirilebilirliği (kişilerle kolay ilişkilendirilebilecek olayların haber olma olasılığı yüksektir); olumsuzluğu (kötü haber iyi haberdır).

Gazeteler haber büyüklükleri açısından karşılaştırıldığında, ikinci varsayımın desteklendiğini görüyoruz. Bu çalışmada ciddi gazeteler olarak tanımlanan Cumhuriyet ve Zaman, büyük çoğunluğu kaza haberlerinden oluşan trafik haberlerine alan olarak daha az yer ayırmışlardır. Cumhuriyet gazetesindeki trafik haberlerinin yüzde 68.5'i ve Zaman gazetesindeki haberlerin yaklaşık yüzde 68'i 200 cm²'den küçük haberlerdir. Tam aksine Hürriyet ve Sabah'taki haberlerin yüzde 58'den daha fazlası 200 cm²'den daha büyük haberlerdir.

Çizelge: gazeteye göre haber büyüklüğü

	GAZETE				Toplam
	sabah	hürriyet	cumhuriyet	zaman	
100 cm'den küçük sayı	62	57	42	123	284
büyükklüğe göre %	21,8%	20,1%	14,8%	43,3%	100,0%
gazeteye göre %	24,0%	23,7%	47,2%	45,4%	33,1%
100-200cm arası sayı	45	40	19	61	165
büyükklüğe göre %	27,3%	24,2%	11,5%	37,0%	100,0%
gazeteye göre %	17,4%	16,6%	21,3%	22,5%	19,2%
200 cm'den büyük sayı	143	139	28	85	395
büyükklüğe göre %	36,2%	35,2%	7,1%	21,5%	100,0%
gazeteye göre %	55,4%	57,7%	31,5%	31,4%	46,0%
Tüm sayfa sayı	8	5		2	15
büyükklüğe göre %	53,3%	33,3%		13,3%	100,0%
gazeteye göre %	3,1%	2,1%		,7%	1,7%
Toplam sayı	258	241	89	271	859
büyükklüğe göre %	30,0%	28,1%	10,4%	31,5%	100,0%
gazeteye göre %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

ki-kare değerleri	Değer	serbesti derecesi	anlamlılık değeri
Pearson ki-kare	68,506	9	,000

Çalışmadaki üçüncü varsayım coğrafi yakınlık ve okurları göz önüne alma ölçütünü sınamaktadır. Bu varsayımın sınanabilmesi için habere konu olan olayın meydana geldiği kentler kodlamaya dahil edilmiştir. Bir kentle ilişkilendirilebilen 527 kaza haberinin 126'sı (%24) İstanbul'da, 110'u (%21) Ankara'da, 18'i (%3) İzmir'de meydana gelen kazalara ilişkin haberlerden oluşmaktadır. Bir başka deyişle basında yer alan kaza haberlerinin yaklaşık yarısı (%48) üç büyük kentte meydana gelen trafik kazalarına ilişkin haberlerdir. Bu veriler, coğrafi yakınlık ve okur ilgisi ölçütünün trafik haberlerinde de geçerli olduğunu kanıtlamaktadır. Bu çizelgedeki veriler, uluslararası haberler için geçerli olduğu düşünülen ve eleştirilen bir başka ölçütün (Masmoudi, 1990) de trafik haberleri bağlamında söz konusu olduğunu göstermektedir: basın, merkez ağırlıklı bir habercilik yapmaktadır. Çevredeki olayların haber olması, taşıdıkları olumsuzluklara göre belirlenmektedir. Çizelge, Türkiye'nin çevresi olarak tanımlanabilecek üç büyük kent dışındaki trafik haberlerinin büyük bir oranının (%83) kötü haber kategorisinde yer alan kazalara ayrıldığını göstermektedir.

Çizelge: Haberlerin kentlere göre dağılımı

		üç büyük il ve diğerleri				Toplam
		ANKARA	İSTANBUL	İZMİR	diğer	
kaza	sayı	110	126	18	273	527
	konuya göre %	20,9%	23,9%	3,4%	51,8%	100,0%
	kentlere göre %	67,1%	71,2%	60,0%	83,0%	75,3%
trafik denetimi	sayı	15	11	8	12	46
	konuya göre %	32,6%	23,9%	17,4%	26,1%	100,0%
	kentlere göre %	9,1%	6,2%	26,7%	3,6%	6,6%
resmî açıklamalar	sayı	4			7	11
	konuya göre %	36,4%			63,6%	100,0%
	kentlere göre %	2,4%			2,1%	1,6%
eylem	sayı	15	6		9	30
	konuya göre %	50,0%	20,0%		30,0%	100,0%
	kentlere göre %	9,1%	3,4%		2,7%	4,3%
kaza sonrası mahkem	sayı		19	4	6	29
	konuya göre %		65,5%	13,8%	20,7%	100,0%
	kentlere göre %		10,7%	13,3%	1,8%	4,1%
önlemler	sayı	2	2		2	6
	konuya göre %	33,3%	33,3%		33,3%	100,0%
	kentlere göre %	1,2%	1,1%		,6%	,9%
yol durumu	sayı	12	5		13	30
	konuya göre %	40,0%	16,7%		43,3%	100,0%
	kentlere göre %	7,3%	2,8%		4,0%	4,3%
yasal düzenlemeler	sayı	3	1			4
	konuya göre %	75,0%	25,0%			100,0%
	kentlere göre %	1,8%	,6%			,6%
diğer	sayı	3	7		7	17
	konuya göre %	17,6%	41,2%		41,2%	100,0%
	kentlere göre %	1,8%	4,0%		2,1%	2,4%
Toplam	sayı	164	177	30	329	700
	konuya göre %	23,4%	25,3%	4,3%	47,0%	100,0%
	kentlere göre %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

ki-kare değerleri	Değer	serbesti derecesi	anlamlılık değeri
Pearson ki-kare	98,774	24	,000

Beşinci varsayımız, trafik konulu haberlerdeki haber aktörlerini ele almaktadır. Medya araştırmalarının en önemli bulgularından birisi, ciddi haber kategorilerinde resmi kaynaklara bağımlı bir haberciliğin yapıldığıdır (Allan, 1999: 68-69; İrvan, 1997). Ancak bu durum diğer kategorisinde yer alan ve basit haber olarak nitelenen trafik haberleri için geçerli değildir. Çalışmamızdaki bulgular bu varsayımımızı da desteklemektedir. Toplam olarak ele alındığında bu çalışmada çözümlenen haberlerin yüzde 68'inde ana aktör sıradan insanlardır. Bu sonuç, trafik haberlerinin büyük bölümünün kaza haberlerinden oluşmasının doğal bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Biraz önce merkez-çevre ilişkileri bağlamında söylediğimizi buraya da uyarlayabilir ve sıradan insanların haber olabilmemesinin temel koşulunun olumsuz bir olaya (kaza gibi) karışmış olmalarıdır diyebiliriz.

Haber aktörlerinin gazeteler bazında karşılaştırması da benzer bir sonuç vermektedir. Dört gazetenin de sıradan insanları haberde kaynak olarak kullanma oranı benzerdir.

Çizelge: Haber aktörlerinin konulara göre dağılımı

		haber aktörü									Toplam
		turist yabancı uyruklu	resmi yetkili bürokrat	sanatçı sporcu	gazeteci	uzman	vatandaş	sivil toplum örgütü	eylemci	diğer	
kaza		8	28	25	10	7	411	5	1	19	514
	konuya göre %	1,6%	5,4%	4,9%	1,9%	1,4%	80,0%	1,0%	,2%	3,7%	100,0%
	aktöre göre %	72,7%	32,6%	78,1%	83,3%	70,0%	82,2%	35,7%	3,1%	54,3%	70,2%
trafik denetimi			11	2		2	25	1	1	2	44
	konuya göre %		25,0%	4,5%		4,5%	56,8%	2,3%	2,3%	4,5%	100,0%
	aktöre göre %		12,8%	6,3%		20,0%	5,0%	7,1%	3,1%	5,7%	6,0%
resmi açıklamalar		1	36			1	11	2		5	56
	konuya göre %	1,8%	64,3%			1,8%	19,6%	3,6%		8,9%	100,0%
	aktöre göre %	9,1%	41,9%			10,0%	2,2%	14,3%		14,3%	7,7%
eylem				1	1		10		28	1	41
	konuya göre %			2,4%	2,4%		24,4%		68,3%	2,4%	100,0%
	aktöre göre %			3,1%	8,3%		2,0%		87,5%	2,9%	5,6%
kaza sonrası mahkem			1	1			23		2	2	29
	konuya göre %		3,4%	3,4%			79,3%		6,9%	6,9%	100,0%
	aktöre göre %		1,2%	3,1%			4,6%		6,3%	5,7%	4,0%
onlemler							1	2			3
	konuya göre %						33,3%	66,7%			100,0%
	aktöre göre %						,2%	14,3%			,4%
yol durumu			7	1			6	1		2	17
	konuya göre %		41,2%	5,9%			35,3%	5,9%		11,8%	100,0%
	aktöre göre %		8,1%	3,1%			1,2%	7,1%		5,7%	2,3%
yasal düzenlemeler			3		1		1	1		1	7
	konuya göre %		42,9%		14,3%		14,3%	14,3%		14,3%	100,0%
	aktöre göre %		3,5%		8,3%		,2%	7,1%		2,9%	1,0%
diğer		2		2			12	2		3	21
	konuya göre %	9,5%		9,5%			57,1%	9,5%		14,3%	100,0%
	aktöre göre %	18,2%		6,3%			2,4%	14,3%		8,6%	2,9%
Toplam		11	86	32	12	10	500	14	32	35	732
	konuya göre %	1,5%	11,7%	4,4%	1,6%	1,4%	68,3%	1,9%	4,4%	4,8%	100,0%
	aktöre göre %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

ki-kare değerleri	Değer	serbesti derecesi	anlamlılık değeri
Pearson ki-kare	767,459	64	,000

Çizelge: gazetelere göre aktörlerin dağılımı

		GAZETE				toplam
		sabah	hürriyet	cumhuriyet	zaman	
turist yabancı uyruklu	sayı	5	4	1	1	11
	aktöre göre %	45,5%	36,4%	9,1%	9,1%	100,0%
	gazeteye göre %	2,1%	2,0%	1,6%	,4%	1,5%
resmi yetkili bürokrat	sayı	16	22	9	39	86
	aktöre göre %	18,6%	25,6%	10,5%	45,3%	100,0%
	gazeteye göre %	6,8%	10,9%	14,5%	16,7%	11,7%
sanatçısporcu	sayı	12	12	3	5	32
	aktöre göre %	37,5%	37,5%	9,4%	15,6%	100,0%
	gazeteye göre %	5,1%	5,9%	4,8%	2,1%	4,4%
gazeteci	sayı	4	3	2	3	12
	aktöre göre %	33,3%	25,0%	16,7%	25,0%	100,0%
	gazeteye göre %	1,7%	1,5%	3,2%	1,3%	1,6%
uzman	sayı	4	4		2	10
	aktöre göre %	40,0%	40,0%		20,0%	100,0%
	gazeteye göre %	1,7%	2,0%		,9%	1,4%
vatandaş	sayı	161	133	44	162	500
	aktöre göre %	32,2%	26,6%	8,8%	32,4%	100,0%
	gazeteye göre %	68,8%	65,8%	71,0%	69,2%	68,3%
sivil toplum örgütü	sayı	3	2	2	7	14
	aktöre göre %	21,4%	14,3%	14,3%	50,0%	100,0%
	gazeteye göre %	1,3%	1,0%	3,2%	3,0%	1,9%
eylemci	sayı	22	10			32
	aktöre göre %	68,8%	31,3%			100,0%
	gazeteye göre %	9,4%	5,0%			4,4%
diğer	sayı	7	12	1	15	35
	aktöre göre %	20,0%	34,3%	2,9%	42,9%	100,0%
	gazeteye göre %	3,0%	5,9%	1,6%	6,4%	4,8%
toplam	sayı	234	202	62	234	732
	aktöre göre %	32,0%	27,6%	8,5%	32,0%	100,0%
	gazeteye göre %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

ki-kare değerleri	Değer	serbesti derecesi	anlamlılık değeri
Pearson ki-kare	55,287	24	,000

Altıncı varsayım, trafik haberlerindeki kaynakları irdelemektedir. Gazeteler, genelde ciddi olarak nitelendikleri olayları kendi muhabirleri aracılığıyla haberleştirmekte ve bu haberlerde muhabirlerinin ismini yazmaya özen göstermektedirler. Ancak bu durum, basit olarak nitelenen trafik haberleri için geçerli değildir. Çizelgede de görüleceği gibi, trafik haberleri ya ajans çıkışıdır ya da haberin kaynağı belirsizdir. Genel varsayımımızla çelişen bir biçimde Cumhuriyet gazetesi ajansları en çok kullanan ve kendi muhabirlerinin haberlerine en az yer veren gazete olarak görünmektedir.

Çizelge: gazetelerin trafik haberlerinde kullandıkları kaynaklar

	GAZETE				Toplam
	sabah	hürriyet	cumhuriyet	zaman	
haber ajansı	103	84	54	130	371
kaynağa göre %	27,8%	22,6%	14,6%	35,0%	100,0%
gazeteye göre %	39,9%	34,9%	60,7%	48,0%	43,2%
kaynak belirtilmemiş	134	128	34	120	416
kaynağa göre %	32,2%	30,8%	8,2%	28,8%	100,0%
gazeteye göre %	51,9%	53,1%	38,2%	44,3%	48,4%
gazete muhabiri	19	26	1	20	66
kaynağa göre %	28,8%	39,4%	1,5%	30,3%	100,0%
gazeteye göre %	7,4%	10,8%	1,1%	7,4%	7,7%
diğer	2	3		1	6
kaynağa göre %	33,3%	50,0%		16,7%	100,0%
gazeteye göre %	,8%	1,2%		,4%	,7%
Toplam	258	241	89	271	859
kaynağa göre %	30,0%	28,1%	10,4%	31,5%	100,0%
gazeteye göre %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

ki-kare değerleri	Değer	serbesti derecesi	anlamlılık değeri
Pearson ki-kare	27,050	9	,001

Yedinci varsayım, kaza haberlerinin büyük ölçüde fotoğraflı olacağını öngörmektedir.

Çizelge: Trafik haberlerinin türlerine göre fotoğraf kullanımı

	haberde fotoğraf var mı ?		Toplam
	evet	hayır	
kaza	309	246	555
trafik denetimi	55,7%	44,3%	100,0%
resmî açıklamalar	34	21	55
eylem	61,8%	38,2%	100,0%
kaza sonrası mahkem	28	58	86
önlemler	32,6%	67,4%	100,0%
yol durumu	40	2	42
yasal düzenlemeler	95,2%	4,8%	100,0%
diğer	27	3	30
diğer	90,0%	10,0%	100,0%
Toplam	486	373	859
	56,6%	43,4%	100,0%

ki-kare değerleri	Değer	serbesti derecesi	anlamlılık değeri
Pearson ki-kare	71,537	8	,000

Yukarıdaki çizelge varsayımımızı desteklememektedir. Verilere göre, kaza haberlerinin yalnızca yüzde 56'sı fotoğraflıdır. Öte yandan, eylem ve mahkeme haberlerinin neredeyse tamamının fotoğraflı olduğunu görüyoruz.

Ancak, haberlerde kullanılan fotoğraf sayılarına bakıldığında, trafik haberlerinin sadece yüzde 38'inde tek fotoğrafla yetinildiğini görüyoruz.

Çizelge: Haber konularına göre fotoğraf kullanımı

	fotoğraf sayısı						Toplam
	1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	6,00	
kaza	116 37,5%	87 28,2%	59 19,1%	28 9,1%	8 2,6%	11 3,6%	309 100,0%
trafik denetimi	19 55,9%	9 26,5%	5 14,7%			1 2,9%	34 100,0%
resmî açıklamalar	23 82,1%	1 3,6%	2 7,1%			2 7,1%	28 100,0%
eylem	18 45,0%	14 35,0%	4 10,0%	3 7,5%	1 2,5%		40 100,0%
kaza sonrası mahkeme	8 29,6%	6 22,2%	7 25,9%	2 7,4%	3 11,1%	1 3,7%	27 100,0%
yol durumu	13 46,4%	9 32,1%	2 7,1%	4 14,3%			28 100,0%
yasal düzenlemeler	2 50,0%	1 25,0%	1 25,0%				4 100,0%
diğer	5 31,3%	8 50,0%	2 12,5%	1 6,3%			16 100,0%
Toplam	204 42,0%	135 27,8%	82 16,9%	38 7,8%	12 2,5%	15 3,1%	486 100,0%

ki-kare değerleri	Değer	serbesti derecesi	anlamlılık değeri
Pearson ki-kare	55,127	35	,016

Trafik haberlerini fotoğraflı vermede gazeteler karşılaştırıldığında, ciddi ve popüler ayrımı kendisini göstermektedir. Ciddi gazeteler (Cumhuriyet ve Zaman) popüler gazetelere göre daha az fotoğraf kullanmaktadır. Bu durum, fotoğrafın haberi sansasyonelleştirmede önemli bir araç olduğunu kanıtlamaktadır.

Çizelge: Gazetelerin trafik haberlerinde fotoğraf kullanma oranları

	GAZETE				Toplam
	sabah	hürriyet	cumhuriyet	zaman	
sayı	191	173	18	104	486
fotoğraflı haber	39,3%	35,6%	3,7%	21,4%	100,0%
gazeteye göre %	74,0%	71,8%	20,2%	38,4%	56,6%
sayı	67	68	71	167	373
fotoğraflı haber	18,0%	18,2%	19,0%	44,8%	100,0%
gazeteye göre %	26,0%	28,2%	79,8%	61,6%	43,4%
Toplam	258	241	89	271	859
fotoğraflı haber	30,0%	28,1%	10,4%	31,5%	100,0%
gazeteye göre %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

ki-kare değerleri	Değer	serbesti derecesi	anlamlılık değeri
Pearson ki-kare	139,093	3	,000

Bu analizi biraz daha ileri götürerek gazeteler bazında birden fazla fotoğraf kullanımının yaygınlığını da karşılaştırabiliriz. Aşağıdaki çizelgedeki veriler, popüler gazetelerin sadece daha fazla fotoğraf kullanmadıklarını, aynı zamanda haberlerinde birden fazla fotoğrafa da yer verdiklerini gözler önüne sermektedir.

İge: Trafik haberlerinde kullanılan fotoğraf sayılarına göre gazetele karşılaştırılması

	GAZETE				Toplam
	sabah	hürriyet	cumhuriyet	zaman	
1,00 sayı	68	53	12	71	204
fotoğraf sayısına göre	33,3%	26,0%	5,9%	34,8%	100,0%
gazeteye göre %	35,6%	30,6%	66,7%	68,3%	42,0%
2,00 sayı	62	47	5	21	135
fotoğraf sayısına göre	45,9%	34,8%	3,7%	15,6%	100,0%
gazeteye göre %	32,5%	27,2%	27,8%	20,2%	27,8%
3,00 sayı	36	38	1	7	82
fotoğraf sayısına göre	43,9%	46,3%	1,2%	8,5%	100,0%
gazeteye göre %	18,8%	22,0%	5,6%	6,7%	16,9%
4,00 sayı	17	19		2	38
fotoğraf sayısına göre	44,7%	50,0%		5,3%	100,0%
gazeteye göre %	8,9%	11,0%		1,9%	7,8%
5,00 sayı	4	6		2	12
fotoğraf sayısına göre	33,3%	50,0%		16,7%	100,0%
gazeteye göre %	2,1%	3,5%		1,9%	2,5%
6,00 sayı	4	10		1	15
fotoğraf sayısına göre	26,7%	66,7%		6,7%	100,0%
gazeteye göre %	2,1%	5,8%		1,0%	3,1%
Toplam sayı	191	173	18	104	486
fotoğraf sayısına göre	39,3%	35,6%	3,7%	21,4%	100,0%
gazeteye göre %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

ki-kare değerleri	Değer	serbesti derecesi	anlamlılık değeri
Pearson ki-kare	58,048	15	,000

Bu çalışmanın son varsayımı köşe yazılarına ilişkindir. Köşe yazıları, çoğu Batı ülkesinin aksine Türk gazetecilik geleneğinin önemli bir unsurudur. Köşe yazarları hemen hemen her konuda yazı yazabilmektedirler. Ancak, aşağıdaki çizelge, bu tespitin trafik konusunda pek geçerli olmadığını göstermektedir. Araştırma süresince dört gazetede trafikle ilgili sadece 36 yazıya rastlanmıştır. Bu sayı, gazetelerin köşe yazarı sayıları göz önüne alındığında çok düşük kalmaktadır.

Çizelgedeki veriler varsayımımızı desteklememektedir. Trafikle ilgili en fazla köşe yazısı yayımlayan gazete Sabah'tır.

Çizelge: Köşe yazısı konularının gazetelere göre dağılımı

köşe yazılarının konusu	GAZETE				Toplam	
	sabah	hürriyet	cumhuriyet	zaman		
kaza	sayı	1	1		1	3
	konuya göre %	33,3%	33,3%		33,3%	100,0%
	gazeteye göre %	5,6%	16,7%		12,5%	8,3%
trafik denetimi	sayı	8	1	1	2	12
	konuya göre %	66,7%	8,3%	8,3%	16,7%	100,0%
	gazeteye göre %	44,4%	16,7%	25,0%	25,0%	33,3%
yol durumu	sayı	4				4
	konuya göre %	100,0%				100,0%
	gazeteye göre %	22,2%				11,1%
yasal düzenlemele	sayı	2	2			4
	konuya göre %	50,0%	50,0%			100,0%
	gazeteye göre %	11,1%	33,3%			11,1%
eğitim	sayı				3	3
	konuya göre %				100,0%	100,0%
	gazeteye göre %				37,5%	8,3%
trafik önlemleri	sayı	2		2	2	6
	konuya göre %	33,3%		33,3%	33,3%	100,0%
	gazeteye göre %	11,1%		50,0%	25,0%	16,7%
araştırma sonucu	sayı		1			1
	konuya göre %		100,0%			100,0%
	gazeteye göre %		16,7%			2,8%
diğer	sayı	1	1	1		3
	konuya göre %	33,3%	33,3%	33,3%		100,0%
	gazeteye göre %	5,6%	16,7%	25,0%		8,3%
Toplam	sayı	18	6	4	8	36
	konuya göre %	50,0%	16,7%	11,1%	22,2%	100,0%
	gazeteye göre %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Sonuç ve Değerlendirme

Bu görgül çalışma, Türkiye’de gazetelerin gelenekselleşmiş haber değerleriyle trafik konusuna yaklaştıklarını ve “kötü haber iyi haberdır” anlayışını benimsediklerini nicel olarak kanıtlamaktadır. Ayrıca gazetelerin okur kaygısıyla hareket ettiklerini ve en çok gazetenin satıldığı üç büyük kentle ilgili haberlere öncelik verdiklerini de göstermektedir. Çalışmanın bir başka önemli bulgusu da trafik haberlerinde sıradan insanların haber aktörleri olarak yer aldıkları olgusudur.

Bu çalışmanın daha anlamlı olabilmesi ve bulgulardan hareketle çözüm önerisi yapılabilmesi için iki yönde çalışmaya gereksinim duyulmaktadır. Birincisi, haberlerin nasıl yazıldığına ilişkin nitel analizler yapılması; ikincisi de çalışma kapsamına televizyonların da dahil edilmesidir.

Ancak, mevcut verilerden hareketle aşağıdaki öneriler yapılabilir.

Birincisi, medyanın neyin haber olduğuna ilişkin anlayışı değişmeli, olay merkezli ve olumsuzluk içeren habercilik yerine süreç merkezli haberciliğe yönelmesidir. Kazalar elbette haber değeri taşımaktadır, ancak kazaları azaltacak önlemlere ilişkin açıklama ve çabalar da aynı ölçüde haber değeri taşınmalıdır.

İkincisi, köşe yazarları trafik konusuna daha duyarlı olmalıdır. Yapılan araştırmalar, gazete okurlarının köşe yazarlarına daha çok güvendiklerini göstermektedir.

Üçüncüsü, gazeteler kaza haberlerini verirken bilgilendirmeyi amaçlamalı, olayı sansasyonelleştirecek ifade ve fotoğraf kullanımından kaçınılmalıdır.

Kaynakça:

- Allan, Stuart (1999). **News Culture**. Buckingham: Open University Press.
- Galtung, Johan ve Mari H. Ruge (1965). "The Structure of Foreign News," **Journal of Peace Research**, sayı 2.
- Gökçe, Orhan (2001). **İçerik Çözümlemesi**. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayını.
- İrvan, Süleyman (1997). **Dış Politika ve Basın: Türk Basınındaki Dış Politika Haberlerinin Gündem Belirleme Yaklaşımı Açısından Çözümlemesi**. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İrvan, Süleyman (2000). "Metin Çözümlemelerinde Yöntem Sorunu." **Medya ve Kültür**, der., Süleyman İrvan. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını (Sempozyum bildirileri).
- Langer, John (1998). **Tabloid Television: Popular Journalism and the 'Other News'**. Lodon: Routledge.
- Tokgöz, Oya (1994). **Temel Gazetecilik**. 3. baskı. Ankara: İmge.